

ти кишені платників податків. І над цими зміненими правилами необхідно встановити жорсткий державний контроль, такий, який свого часу існував у США, в західних країнах і сьогодні існує в Китаї, Узбекистані, В'єтнамі та ін. Економічним критерієм курсового співвідношення валют повинна стати їх внутрішня купівельна спроможність. Причому відхилення купівельної спроможності курсу валют в той чи інший бік не повинно перевищувати 1 %. За цим критерієм долар буде коштувати не більше однієї гривні. Подорожчання гривні призведе до подорожчання наших сировинних ресурсів. Отже, продаючи менше, будемо заробляти більше. При цьому рівень безробіття знизиться. Україна має ще час, щоб виборотися із кризи. Але для цього їй керманічам необхідно відмовитися від теперішнього курсу, який кваліфікується однозначно «Антинародні реформи заради збагачення вітчизняних олігархів і західних країн», і розпочати нову економічну політику (НЕП), яка ліквідувала соціально-економічну кризу в США, а сьогодні в Китаї забезпечує економічне зростання на 6—8 % щорічно.

Буряк С. В.

Київський національний економічний університет

ЗАОЩАДЖЕННЯ НАСЕЛЕННЯ В СИСТЕМІ ВНУТРІШНІХ ДЖЕРЕЛ ІНВЕСТУВАННЯ

Значним потенційним внутрішнім джерелом інвестиційних ресурсів є заощадження населення. Як показує світовий досвід, заощадження населення суттєво впливають на темпи економічного зростання в країні, якщо складають не менше 12—14 % ВВП. На думку багатьох учених, в умовах перманентного дефіциту державного бюджету та спаду виробництва головну роль у фінансуванні різноманітних інвестиційних проектів мають відігравати заощадження населення. Як показують дослідження, саме заощадження населення в світовій практиці значною мірою задовольняють потребу національної економіки в інвестиційних коштах. Так, наприклад, у ФРН заощадження населення становлять 63 % загальних заощаджень, що використовуються як інвестиційні ресурси. За нинішніх розмірів реальних доходів населення України, на перший погляд, недоцільно розраховувати на суттєве підвищення норми заощаджень та збільшення їх загального обсягу. Так, згідно з дослідженнями Світового банку, одна третина громадян України опинилася за межею бідності, узагальнений рі-

вень їх споживання приблизно на 10 % нижче від межі фізичного виживання. У 1998 році реальні грошові доходи населення, за даними офіційної статистики, знизилися на 4,7 % порівняно з 1997 роком; при цьому зазнала змін структура грошових витрат населення, які полягали у зменшенні питомої ваги заощаджень. У той же час особливістю економіки України є високий рівень приросту заощаджень населення в усіх формах за відносно низьких офіційних доходів. На наш погляд, причиною цього явища є значний тіньовий сектор, який, на думку деяких дослідників, охоплює 60 % економіки країни. Близько 40 % населення держави одержує не зареєстровані офіційно доходи. Надзвичайно важливо залучити ці кошти, хоча б частково, до інвестування вітчизняної економіки. Так, за деякими оцінками, інвестиційний потенціал населення України становить 20 млрд грн, за іншими даними — 15—20 млрд дол. США. Крім того, щорічно до 3 млрд дол. вивозиться за кордон. Отже, кошти населення як джерело інвестиційних ресурсів в Україні повною мірою не використовуються, однак саме вони мають довгостроковий характер, що вказує на необхідність їх залучення до процесу модернізації економіки держави. За прогнозами Німецької консультаційної групи при Міністерстві економіки України та Міжнародного валютного фонду, заощадження населення України у найближчі чотири—п'ять років зростатимуть і становитимуть у середньому 20,5 % ВВП, тобто зможуть реально впливати на темпи економічного зростання в країні. Тому необхідно якнайшвидше вирішувати проблеми, що стосуються створення економічного механізму високопродуктивного функціонування інститутів інвестиційної інфраструктури (комерційних банків, інвестиційних банків, страхових компаній, інвестиційних компаній, інвестиційних фондів тощо), які спеціалізуються на акумулюванні заощаджень населення та трансформуванні останніх в інвестиції. Так, на 1 січня 2000 року вклади фізичних осіб у вітчизняних банківських установах становили 4,3 млрд грн. Це близько 22 % від мінімального обсягу інвестиційного потенціалу населення України, тоді як, наприклад, у ФРН заощадження населення в установах банків становлять 35 % від його загальних заощаджень. Якщо врахувати те, що фондовий та страховий ринки в Україні лише формуються, то стає зрозумілим, що основна маса заощаджень населення не залучається до активного господарського обороту країни. Проблема створення масового інвестора на сьогодні ускладнюється через порушення психологічних установок громадян на заощадження внаслідок втрати довіри до держави (як гаранта) й фінансових посередників. Вирішення цієї

проблеми має більше значення для розгортання інвестиційних процесів, ніж залучення кількох стратегічних іноземних інвесторів на локальні об'єкти. Як показує світовий досвід, залучення заощаджень населення до інвестування економіки насамперед потребує створення системи страхування депозитів фізичних осіб. Чинна в Україні система компенсації вкладникам втрачених вкладів є дуже недосконалою. Принцип її дії простий: банки сплачують відрахування до Фонду гарантування внесків фізичних осіб, а останній у випадку банкрутства банківської установи повертає вкладникам не більше 500 грн. За таких умов виникає питання: чи заохочує до інвестування потенційних банківських вкладників перспектива отримати внаслідок банкрутства установи 500 грн? Відповідь однозначна — ні. Отже, на інтереси внутрішнього інвестора, який є основним потенційним джерелом інвестиційних вкладень, держава й досі не зважає; в економічному механізмі реалізації її інвестиційної політики практично відсутні інструменти стимулювання масового інвестора, отже, його формування залишається важливим невідкладним державним завданням.